

Terék Anna

Hiszek a kíváncsiságban

Mélyen Tisztelt Egybegyűlteket!

Maguk kíváncsi emberek. És én nagyon boldog vagyok, hogy itt lehetek, kíváncsi emberek közt, éhesen az irodalomra.

Olyan gyerekek közül jövök, akiken nehéz segíteni. Gyerekek közül jövök, akik nem szoktak olvasni és akik unják magukat. Nyolc éve dolgozom ugyanabban az iskolában, és sokszor úgy érzem, nem hallják amit mondok. Se a gyerekek, se a felnőttek. Sokszor félek attól, hogy már alig hallatszik valami ebben a zúgó jelenben, ahol könnyen törnek a napok, ahol háború van, infláció van, ahol a küszködés újabb küzdelembe torkollik folyamatosan. Mindig próbáltam közelre nézni, hogy ott próbáljak segíteni, ami körülvesz, amire valóban lehet hatásom, amit látok, ahol látnak. Nyolc éve traktálok gyerekeket könyvekkel, de csak egy maroknyi volt, aki megszerette az olvasást. Ha egy gyerek nincs hozzászokva az esti meséhez, a rendszeres beszélgetéshez, alig fogják érdekelni a szavak. Sokan mire eljutnak az iskoláig, több képernyővel találkoznak, mint verssel, mesével. Ijesztő ez. Mesélek nekik, hogyan repíti el az embert a könyv egy másik országba, másik univerzumba, hogy mennyi mindent megtudhat az ember önmagáról, ha olvas, hogy a vers segít, megszünteti a magányt, hogy miközben az ember olvas, megszűnik az a távolság, ami elszakít bennünket egymástól, a világtól, az emberségességtől. Ehelyett nap mint nap hallom az üres, mégis fájó mondatot: unatkozom. És mégsem olvasnak.

Azt hiszem, leginkább ettől az ürességtől lenne érdemes félni. Ettől az unalomtól, aminek megszüntetésére nincs eszköze sok embernek. A kíváncsiságtól való félelemtől, az érzésektől való rettegéstől.

Hónapok óta töprengek azon, vajon mikor indult el az az értékrendváltás és az az értékvesztés, ami lassan zúzza be mindazt, amiben hiszek.

Hittem a tudásban és hogy azt nem veheti el tőlünk senki. Mégsem hallják sokszor meg, amit tudása alapján mond az ember. Hittem, hogy a tudomány megóv attól, hogy rosszul éljek. Mégis több pénzt lehet szerezni kevesebb szaktudással, mint tanárként, iskolapszichológusként egy iskolában. Hittem abban, hogy a művészet gyógyít és átszéli az embert azon az ürességen, ami elválasztja egymástól az embert és a közösséget. Mégis unják magukat az emberek, és eszükbe sem jut használni a művészeteket, műalkotásokat. Hittem abban, hogy súlya van a szavaknak, mondatoknak, történeteknek. De apróra zúzódott a figyelem, az a törekeny figyelem, és messze kerültünk mindattól, ami belőlünk fakad vagy ami bennünket tükröz.

Mintha porrá tört volna az idő, és mintha porrá tört volna velem együtt a figyelem, a folytonosság, a következetesség, a kiszámíthatóság. Már nem vagyok biztos ben-

ne, hogy egy-egy tett folyamatát valóban meg tudom jósolni, és hogy ki tudom számítani, mi történik velünk jövőre vagy holnap.

Új világ van születőben, és túl gyakran látom ennek az új világnak a csúnyábbik oldalát, amelyben nincs elég szó, mert sosem volt elég beszélgetés, elég mese. Gyerekek közül jövők, akiknek nincsenek szavaik, hiába éreznek, nem tudják megfogalmazni, hogy mi játszódik le bennük, mitől félnek, mi az a fájdalom, mi az örömük. Egy új világ csúnyábbik oldalát látom gyakrabban, ahol egy új, modern kávéfőző megszerzésének nagyobb értéket tulajdonítanak kifáradt, kedves emberek, mint egy szövegnek, ami közelebb vihetné őket önmagukhoz.

Mintha csúnyák lennénk, ha magunkat kéne látni. Mintha lehetne csúnya egy érző ember.

Bánattal dolgozom, fájdalmakkal és félelemmel. Évről évre látom, hogy nyílik szét az a hasadék, ami az ember és a világ közé lett ütve. Mintha leválna rólunk lassan az élet, lecsúszna az emberről mindaz, ami egy életet egyben tud tartani és jövőt tud mutatni.

Bánatos emberek közt töltöm a napjaimat, olyan gyerekek közt, akiknek sokszor valami olyan mélyen fáj, hogy már nem akarnak semmit sem érezni. És ha mégis nevetnek, mikor játék közben elfelejtik, hogy honnan jönnek, mi történt velük, és önfeledten nevetnek, mikor csokit lopnak a fiókomból és tudják, hogy látom és kiabálok, hogy nem lehet, hiperaktív vagy, köpd ki, nem lehet, és nevetnek, kinevetnek, az olyan, mintha rámosolyogna az emberre az Isten.

Mert bizony szép tud lenni mindegyikünk, akár sír, akár nevet. Azt hiszem, nincs csodálatosabb dolog az embernél, az életnél, a változásnál és a fejlődésnél.

Hosszú út vezet egy fájástól odáig, hogy az ember mégis elkezd kíváncsi lenni önmagára, a világra, az életre. De azt hiszem, ez a lépés minden jónak a kezdete. Aki olvas, kíváncsi. Kíváncsi önmagára, a világra. Tud mibe kapaszkodni. Tudni szeretné, milyen a fájdalom, más hogyan szenved, hogyan ég szét belülről, hogyan szégyenült meg, milyen úton indult el ebből kifelé, mi történt közben vele. Tudni szeretné, mi minden szorul az emberekbe, vagy egy ember életébe, és mi segíthet visszatálatni az épségbe. A kíváncsiak az én mentsváram, beléjük kapaszkodom. Mint a szomorú gyerekek nevetésébe.

Néha látom, hogy ennek az új világnak van még egy arca, egy másik oldala, ahol kíváncsi fiatalokkal találkozhat az ember. Hiszek ezekben a fiatalokban, akik keresnek, olvasnak, gondolkodnak, akiknek vannak szavaik. Látom, hogy másképp érettek, mint mi voltunk az ő korukban. Sok mindenben szelídebbek, sok mindenben vadabbak. De hiszem, hogy messzebbre fognak tudni eljutni, mint mi, ügyesebbek lesznek, jobbak, okosabbak. Hiszem azt is, hogy több mindent fognak tudni, mint mi, és majd lesz olyan is, amiben kioktatnak, és mi végre mérgesen megértünk olyasmit, amihez nem volt elég eszközünk, tudásunk, időnk az ő korukban.

Hiszek azokban az emberekben, akik olvasnak. Otthon, vonaton, zajban. Hiszek azokban, akik most, áram nélkül, valahol Kárpátalján, valahol Ukrajnában, gyertyafény mellett olvasnak. Ahogy azt mi is tettük otthon, gyerekkoromban. Minden rossz fény mellett kiolvasott betű segít a jelent túlélni, segít visszakapni valamit a normalitásból, abból az életből, amiben még lehetett lélegezni. Jó könyvekbe kapaszkodni, ha tehetetlen az ember. A világ olykor annyira kifordul önmagából, hogy már csak könyvek maradnak, amik segítenek önmagunkhoz visszatérni.

Mert aki kíváncsi, bátor lesz. Elég bátor ahhoz, hogy más emberekkel összeérjen. Ha az ember elég jól ismeri önmagát, össze mer mosódni a többi emberrel, el tud merülni valaki mással annak fájaldalmában, és sokszor nincs is másra szükség, csak hogy azt érezze a bajba jutott ember: fogja valaki a kezét. Ha az ember ismeri a saját határait, bele tud mosódni a világba, lecsúszhat mélyre, mert vissza tud majd jönni, és fel tud emelni a magasba olyanokat is, akiknek nincs elég szavuk, akik eszköztelenek. Ha a jelenben nem is hihet az ember, a most olvasó emberekben hiszem, hogy bízhat.

Hiszek a kíváncsiságban, hiszek az olvasókban.

Ezennel, a legnagyobb örömmel, megnyitom a Debreceni Ünnepi Könyvhetet. Köszönöm!

Örökíró

TERÉK ANNAVAL SZIRÁK PÉTER BESZÉLGET

Szirák Péter: Sok szeretettel köszöntök mindenkit, és köszönöm szépen, hogy ilyen szép számmal eljöttetek! Terék Anna, Sziveri János- és Füst Milán-díjas költő, drámaíró a vendégünk, aki alig egy órával ezelőtt megnyitotta a 94. Ünnepi Könyvhetet Debrecenben. Drámai hangú beszéd volt a könyv, az olvasás védelmében, köszönet érte! Most itt ülünk a pódiumon, s az ilyen helyzetekről ekképpen nyilatkoztál: „Nem szeretnék ott lenni mindenütt, nem érzem magam a nagy fénybe valónak. Szeretem, ha elhívnak felolvasni vagy a könyvemet bemutatni, ha nyilvánosan beszélgethetünk irodalomról, pszichológiáról, de nem bírnám erővel és mondanivalóval, ha ez gyakoribb lenne.” Mi a gyakori és mi volna a túl gyakori? Megválogatod az alkalmakat, hogy mikor lépsz az olvasóközönség elé?

Terék Anna: Köszönöm a meghívást, én is üdvözlök mindenkit! A fene tudja, hogy mi a gyakori. Néha úgy érzem, nagyon sok helyre hívnak, és nem igazán szoktam visszamondani meghívást. Megtisztelő, ha valahova elhívják az embert, és akarják hallani, akár a verseit, akár azt, amit mond. Viszont nem vágyom többre. Van, amikor sok helyre kell menni. Voltak időszakok, amikor a *Halott nők* német fordítása miatt sokat kellett Németországban felolvasni vagy nyilvánosan beszélgetni, a végére azt éreztem, hogy az írónak nem ez lenne a dolga, vagy hogy egy költő inkább akkor